10. පුරාණ සොරොව්ව පිළිබඳ විග්‍රහාත්මක අධ්‍යයනයක්

එම්. ජී . ආර්. තරුෂිකා

හැඳින්වීම

'වැව' යන සිංහල වදන පාලි හා සංස්කෘත **'වාපි'** යන්නෙන් බිඳී ඇත. පැරණි සෙල්ලිපිවල **'වපි'** හෝ **'වවි'** යනුවෙන් වැව සඳහන් වී තිබේ. එය වැව බවට පත්ව ඇත්තේ අටවැනි සියවසේ දී පමණ වේ. භාෂාවේ පරිණාමයත් සමග එතෙක් නොතිබූ ' ඇ ' කාරය සිංහල භාෂාවට එකතු වීමෙන් මේ වෙනස සිදු වී ඇති බව විද්වත්හු පෙන්වා දෙති. වැවක් යනු ජලය රඳවා තබාගන්නා වූ ද , අවශ්‍ය විටක අවශ්‍යතාවය පරිදි එම ජලය යළි නිකුත් කළ හැකි වූ ද කෘත්‍රිම ජලාශයකි . ඒ අනුව වැව කෘත්‍රීම ව නිර්මාණය කෙරෙන්නක් බැවින් එය විලෙන් වෙනස් වේ. එයින් ලබා ගන්නා ප්‍රයෝජනවල ස්වභාවය නිසා වැව පොකුණෙන් ද වෙනස් වේ. වැව පුරාණ සිංහලයන්ගේ සභ්‍යත්වය අවියෝජනීය ලෙස බැඳුණු අංගයක් විය. අනුරාධපුර යුගයේ විසූ ශ්‍රේෂ්ඨ නරපතියෙකු වූ ධාතුසේන රජතුමා (ක්‍රි.ව. 460 - 478) තමන් විසින් ඉදිකරනු ලැබූ 'කලා වැව' තමා සතු මහා නිධානය ලෙස සපථ කරමින් කලා වැවේ බැම්ම මතදීම මරණයට පත්විය. පොළොන්නරු යුගයේ විසූ ශ්‍රේෂ්ඨ නරපතියෙකු වූ පළමු වැනි මහා පරාක්‍රමබාහු රජතුමා (ක්‍රි .ව. 1153 - 1186) **"වැස්සෙන් හටගත් ජලය මදකුත් ලෝකෝපකාරයෙන් වෙන්ව කිසි කලෙකත් මුහුදට නොයේවා" යි ප්‍රකාශ කර තිබේ. පුරාණ සිංහල රජවරුන් තම ජීවිතය හා සම කර සැලකූ"** ශ්‍රී ලංකාවේ "වැව" තාක්ෂණයෙන් ඉතා විශිෂ්ට වන්නා සේම සංඛ්‍යාත්මකව ඉතා ඉහළ අගයක් ගන්නා බව ද මෙයින් පෙනේ.

ක්‍රමවේදය

එසේ සුවිශිෂ්ඨ වන වැව් තාක්ෂණයේ ප්‍රබල අංගයක් වන පුරාණ සොරොව්වේ නිර්මාණ තාක්ෂණය පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක අධ්‍යයනයක් සිදු කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ මූලික අරමුණ වන අතර සාහිත්‍යමය මූලාශ්‍ර පරිශීලනය කරමින් තොරතුරු එක්රැස් කිරීම සිදුකරන ලදි. පර්යේෂණයේ අවසන් ප්‍රතිඵලය ලෙස පුරාණ සොරොව්ව පිළිබඳ සහ එහි නිර්මාණ තාක්ෂණය පිළිබඳ මෙලෙස ලේඛනගත කිරීමට අවස්ථාව උදාවිය.

විමර්ශනය

වැවක ගබඩා කර ඇති ජලය ක්‍රමානුකූලව එයින් පිට කරන ප්‍රධාන මාර්ගය 'සොරොව්ව' වේ. සොරොව්ව මඟින් මනා පාලනයකින් යුතුව ජලය පිට කෙරේ. එහෙත් මුල් කාලයේ මෙරට ඉදි කළ ගම් වැව්වල සොරොව්ව තිබුණේ ද යන්න එතරම් පැහැදිලි නොවේ. මේ යුගයේ තිබූ කුඩා වැව්වලින් ජලය පිටතට ගෙන ඇත්තේ එක් තැනකින් එහි බැම්ම කපා කවුළුවක් ඇති කිරීමෙන් බව මහාචාර්ය එච්. ටී. බස්නායක ඇතුළු විද්වත්හු පවසති. 1872 වන විට තමන්කඩුව ප්‍රදේශයේ වැව්වලින් කුඹුරුවලට ජලය ලබාගෙන ඇත්තේ වැව් බැම්ම කැපීමෙන් බව ග්‍රෙගරි ආණ්ඩුකාරවරයා පෙන්වා දී තිබේ. වැව් බැම්ම කපා ජලය ඉවතට ගැනීම ඉතා හානිකර ක්‍රියාවකි. එම ස්ථානයෙන් පාලනයකින් තොරව ජලය පිට වේ. ගලායන ජල පහරේ වේගය අනුව වැව් බැම්ම සේදී යමින් එහි කපොල්ල ද ක්‍රමයෙන් විශාල වේ. ඊළඟ වර්ෂා සමයේ දී යලි වැවට ජලය පුරවා ගැනීම සඳහා කපොල්ල වසා වැව් බැම්ම යළි ප්‍රතිසංස්කරණය කළ යුතු වේ. ජල යන්ත්‍ර මඟින් ජලාශවල ජලය ඉහළට නැංවීම පිළිබඳ තොරතරු වංසකතාවල සඳහන් වෙයි. භාතිකාභය රජතුමා රුවන්වැලි මහා චෛත්‍යට කළ ජල පූජාව එවැන්නකි. ' චක්කවට්ටක ' නම් වූ එවැනි ජල රෝද ආධාරයෙන් මුල් කාලයේ දී ගම් වැව්වල ජලය කුඹුරුවලට බෙදා හරින්නට ඇති බවට විශ්වාස කෙරේ. මෙය ඉතා

වෙහෙසකර ක්‍රියාවක් බව පෙනේ. මේ ගැටලුවලට විසඳුම් සෙවීමට කළ උත්සාහයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 'සොරොව්ව' නිර්මාණය කරන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි ය. පෞරාණික වාරි උරුමය පිළිබඳ ප්‍රාමාණික විද්වතුන් සිය සොරොව් වර්ගීකරණය තුළ, සොරොව්ව සඳහා යොදාගත් තාක්ෂණය අනුව "කැටසොරොව්ව" හා "බිසෝකොටු සොරොව්ව" ලෙස ප්‍රධාන සොරොව් වර්ග දෙකක් ඉදිරිපත් කරනු ලබයි.

කැටසොරොව්ව

විශාල දැව කඳන්වල මැද සිදුරු කර සාදාගන්නා බටයක් වැව් බැම්ම හරහා ස්ථානගත කිරීමෙන් මුල් කාලයේ ගම් වැව්වල සොරොව් නිර්මාණය කරන්නට ඇත. වර්තමානයේ පවා වියළි කලාපයේ ඈත ගම්වල මේ ක්‍රමයේ සොරොව් භාවිත කෙරේ. ගලෙන්බිඳුණුවැව සමීපයේ 'ගැටකුලාව' ගම අසල වනාන්තරයේ වූ බිඳී ගිය ගම් වැවක් එහි ගම් වැසියන් විසින් යළි සකසා භාවිතයට ගෙන ඇත්තේ බුරුත කොටයකින් සෑදූ සොරොව්වක ආධාරයෙනි. පලු, බුරුත මෙන්ම තල් කොට ද මේ සඳහා යොදා ගෙන තිබේ. දැව කඳන් වෙනුවට, මැටියෙන් කළ බට යොදා මේ සොරොව්ව නිර්මාණය කිරීම සිදුකර ඇතැයි සිතිය හැකි ය. පොළොව යටින් ජලය ගෙන යාම සඳහා මැටි බට යෙදීමට පුරාණ සිංහලයෝ අති දක්ෂයෝ වූහ. අනුරාධපුරයේ රන්මසු උයනේ සහ සීගිරියේ ප්‍රමාද වනයේ මෙන් ම වසභ රජුගේ කාලයේ දී ද පොළොව යටින් දිය ගෙන යාම සඳහා මෙවැනි මැටි බට යොදා ගෙන ඇති බව මහාචාර්ය පරණවිතාන පෙන්වා දී තිබේ. මෙම සොරොව්වලට ඇතුළුවන ජලයේ පීඩනය පාලනය කිරීම සඳහා ගම් වැව්වල **සොරොව් කැට** භාවිතා කර තිබේ. මේ නිසාම මේ වර්ගයේ සොරොව් ගැමියන් විසින් **කැට සොරොව්** නමින් හඳුන්වනු ලැබේ.

පතුළ නැති මල් පෝච්චි මෙන් වූ මෙම සොරොව් කැට එකක් මත එකක් තැබිය හැකි වේ. සොරොව් කැට අතරින් ජලය කාන්දු වීම වැළැක්වීම සඳහා මැටි හෝ පිදුරු හෝ ඒ දෙකම හෝ යොදා එම හිඩැස පිරවීමට ගැමියෝ පුරුදුව සිටිති. සොරොව් කැට ඇළවීම සහ වැටීම වැළැක්වීමට ඒ වටා රිටි කිහිපයක් සිටවනු ලැබේ. ජලයෙන් මතුපිටට එන තෙක් සොරොව් කැට ඇසිරීමෙන් ජලය පිටවීම වැළකේ. අවශ්‍යතාව මත ඉහළම සොරොව් කැටය ඉවත් කිරීමෙන් වැවේ ජලය පිට කෙරේ. මේ නිසා සොරොව්වට ලැබෙන්නේ උඩින්ම සොරොව් කැටයට ඉහළින් වන ජල කඳේ පීඩනය පමණකි. සම්පූර්ණ ජල කඳේ පීඩනය නොවේ. එය සිංහල ජල තාක්ෂණයට මනා නිදසුනකි. වර්තමානයේ දී මේ වර්ගයේ සොරොව් භාවිතයෙන් ඉවත් වෙමින් පවතී. එහෙත් ලවණ සහ බැර ලෝහ සාන්ද්‍රණය ආදී කරුණු පිළිබඳවත් අවධානය යොමු වී ඇති මෙකල වැව මතුපිටින් ජලය ලබාගැනීමට හැකි මෙම කැට සොරොව් ක්‍රමය නැවතත් වැව් ගම්මාන ආශ්‍රිතව ඇති කුඩා වැව්වල ස්ථාපනය කිරීමේ හැකියාව පිළිබඳව සොයා බැලිය යුතු ය. වර්තමානය වන විට සොරොව් කැට වෙනුවට උස් පහත් කළ හැකි දැව හෝ වානේ තහඩු දොරවල් සහ කොන්ක්‍රීට් බට යොදා සොරොව් නවීකරණය කර තිබේ. සොරොව් දොරටු තැනීමේ දී ජලයට ඔරොත්තු දෙන කුඹුක්, මී වැනි දැව භාවිතා කෙරේ.

බිසෝකොටුව සොරොව්ව

වැව් ක්‍රමයෙන් විශාල වන විට, එහි රඳන විශාල ජල කඳේ උස ද වැඩි වේ. එවිට එමඟින් ඇති කරන ජල පීඩනය ද අධික වෙයි. අධික පීඩනයකින් යුක්ත ජල කඳක්, සාමාන්‍ය සොරොව් බටයකින් පිටතට ගන්නා විට, එමඟින් වැව් බැම්මට හානි සිදු වීමට ඇති ඉඩ වැඩි වේ. කැට සොරොව් ඊට ප්‍රමාණවත් නොවිණ. මහා පරිමාණ වැව් තැනීම සඳහා මේ අභියෝගය ජය ගත යුතු විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පුරාණ සිංහලයන් අතින් "

බිසෝකොටුව" සහිත සොරොව් නිර්මාණය කෙරී තිබේ. බිසෝකොටුව සහිත සොරොව් වංසකතාවේ හඳුන්වා ඇත්තේ "ප්‍රණාලිකා" නමිනි. ආගමනය හෝ ගලා ඒම යන අරුත් ඇති පාලි අභිස්සව හෝ අභිස්සෝන වදනෙන් "බිසෝ" යන්නත්, ගබඩාකාමරය හෝ ජලාශය අරුත් ඇති කොට්ඨක වදනෙන් "කොටුවත්" බිඳී සිංහල **බිසෝකොටුව** යන වචනය සෑදී ඇතැයි විද්වත්හු පෙන්වා දෙති. වචනයේ අරුතින්ම බිසෝකොටුව යනු ගලා එන ජලය ගබඩා කර යළි පිටකරන කුටියකි. තවත් සරලවම පැවසුවහොත් බසින කොටුව යනුවෙන් හැඳින්විය හැකි ය. එනම් ජලය බස්සන කොටුව සහ ජල පීඩනය බස්සන කොටුවයි. චතුරශ්‍රාකාර හෝ ආයත චතුරශ්‍රාකාර හෝ ළිඳක් වැනි එය වැවක ඇතුළත වැව් බැම්මට සමීපව ඉදිකර ඇත. බිසෝකොටුව නමින් හැඳින්වෙන මෙම සොරොව්ව කොටස් 03 කින් යුක්ත වේ. එනම්, ගැඹුරට කණින ලද විවෘත ඍජුකෝණාස්‍රාකාර ළිඳක් හෝ වලක්, වැවෙන් ළිඳට වතුර බසින බෝක්කුවක්, ළිඳේ සිට බන්ධනයෙහි පිටස්තර බෑවුමෙහි අඩිය දක්වා බඳින ලද ජලය පිට කරන බෝක්කුවක් වශයෙනි. වර්තමානයේ කුඩා වැව්වල වෘත්තාකාර බිසෝකොටු ද නිර්මාණය කර තිබේ. බිසෝකොටුව පතුලේ වැවට මුහුණලා ඇති කවුළුවකින් ඊට ජලය ඇතුළු වේ. අධික පීඩනයකින් යුතුව ඇතුළුවන ජලය ස්වාභාවිකවම වැවේ ජල මට්ටම දක්වා ඉහළ යයි. එවිට එහි ජල පීඩනය බෙහෙවින් අඩු වේ. එසේ පීඩනය අඩු වූ ජලය, බිසෝකොටුවේ පතුළට සමීපව, වැව් බැම්ම දෙසට ඇති තවත් කවුළුවකින් ඇරඹෙන උමගක් ඔස්සේ වැව් බැම්ම හරහා වැවෙන් පිටතට ගලා යයි. මෙසේ බිසෝකොටුවට ඇතුළු වන ජලය සම්පූර්ණයෙන්ම නැවැත්වීමට හෝ පාලනය කිරීමට හැකිවන පරිදි එහි වැව් බැම්මට මුහුණලා ඇති කවුළුව වසා කපාටයක් යොදා තිබේ. එය පුරාණයේ දැවවලින් ඉදිකර තිබී ඇත. බිසෝකොටුවේ ඉහළ සිට ලීවරයක් මඟින් එය පාලනය කළ හැකි ය. එහෙත් මේ සම්බන්ධයෙන් කිසිඳු සාක්ෂියක් හමු වී නැත. මෙය ලීවලින් සාදන ලද බැවින් සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශ වී ගොස් ඇති බව පෙනේ.

කපා මට්ටම්කල කළුගල් මැනවින් වද්දා පුරාණ බිසෝකොටු නිර්මාණය කර ඇත. මේ තාක්ෂණික නිර්මාණය බිහිකිරීමත් සමඟම අධික පීඩනයකින් යුක්ත ජලය මනා පාලනයකින් යුතුව වැවෙන් පිටකිරීමට සිංහලයෝ සමත් වූහ. ඒ සමඟම ඔවුහු ප්‍රමාණයෙන් අති විශාල වූ වැව් ඉදිකිරීම ඇරඹූහ. ක්‍රිස්තු වර්ෂ පළමුවන වන සියවස පමණ වන විට බිසෝකොටු නිර්මාණය පිළිබඳ තාක්ෂණය සිංහලයන් සතු වූ බව සමකාලීන වැව් ආශ්‍රයෙන් විද්වත්හු පෙන්වා දෙති. බිසෝකොටුව පිළිබඳ හෙන්රි පාකර්ගේ පහත සඳහන් කියමන ඊට මනා සාධකයකි.

"බොහෝ සෙයින් අඩි 30 ක් හෝ 40 ක් ගැඹුර වැව්වලින් පිටට බහින ජලය ප්‍රමාණ කිරීම එතරම් පහසු කාර්යයක් නොවේ. නමුත් සෑම කාලවලම සාදන ලද බිසෝකොටුවල මෝස්තරයන්හි දක්නට ලැබෙන සමානකම නිසා ක්‍රිස්තු වර්ෂයට පෙර තුන්වන ශතවර්ෂයේ හෝ ඊට පෙර විසූ සිංහල ඉංජිනේරුවන් කොතෙක් දුර එකී කර්මාන්ත තත්වාකාරයෙන් දැන සිටියේ ද කිවහොත් ඊට පසුව ආ සියල්ලෝම ඒ අනුව මේවා සෑදූ බව ඔප්පු වේ. එහි විස්තර සිතින් පමණක් සිතා බැලිය හැකි ය. ඒ බිසෝකොටුවේ මෝස්තරය කුමන කුමන ක්‍රමයකට සෑදුවත් එය සිංහල ඉංජිනේරුවන්ගේ දක්ෂකමෙන් කරන ලද වික්‍රමයක් වශයෙන් පෙනී යන්නේ ය. එයින් පුදුම එලවන කාරණයක් නම් ඉතා පැරණි සොරොව්වලත් මේ බිසෝකොටුව දක්නට තිබීමයි. මෙය සොයාගත්දා පටන්...."

සූරියවැව, පිහිටි "උරුසිටාවැවේ" ගලින් නිම කල පැරණි බිසෝකොටුව පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව මඟින් සංරක්ෂණය කර තිබේ. එහි වැව් බැම්ම හරහා ජලය ගෙන ගිය උමං මාර්ග සහ ජලය පිටකළ සොරොව් දොරටුව, ඉපැරණි ඉදිකිරීමකට අනර්ඝ නිදසුනකි.

පුරාණ පරාක්‍රම සමුද්‍රයට අයත්ව තිබූ වැවේ සෙල්මුවා බිසෝකොටුව ද වර්තමානයේ දැකගත හැකි තවත් එවැනි විශිෂ්ට නිදසුනකි. කැට සොරොව්වලින් වැව මතුපිටට ජලය පිට කෙරුණු අතර බිසෝකොටුව සහිත සොරොව්වකින් වැව පතුළට සමීප ජලය පිට කෙරිණි. මේ දෙකෙන්ම සිදු කෙරුණේ ජලයේ පීඩනය පාලනය කිරීමයි. බිසෝකොටුවක ක්‍රියාකාරීත්වය වර්තමාන විශාල ජලාශවල යොදා තිබෙන "වැල්ව් ටවර්ස්" (Valve – Towers) හා "වැල්ව් පිට්ස්" (Valve – Pits) වලට සමාන බව පෙන්වා දිය හැකි ය. සාමාන්‍යයෙන් බිසෝකොටුවක ඇත්තේ එක් චතුරස්‍රාකාර හෝ වෘත්තාකාර හෝ ළිඳක් පමණි. එහෙත් එකිනෙක යා වූ එවැනි ළිං දෙකක් සහිත අතිශය දුර්ලභ වූ ද්විත්ව බිසෝකොටුවක් පොළොන්නරුවේ පරාක්‍රම සමුද්‍රයට යාව ඉදිකර තිබේ. නිශ්ශංකමල්ල රජතුමාගේ රාජකීය මාලිගා සංකීර්ණයේ වූ විශාල පොකුණට ජලය ලබා ගැනීම සඳහා නිර්මාණය කළ මෙහි විශේෂත්වය වනුයේ එය වැව් බැම්මට පිටතින් ඉදිකර තිබීමයි. සාමාන්‍යයෙන් බිසෝකොටුවක් ඉදිකරනුයේ වැව් බැම්මකට ඇතුළු පැත්තෙන් හෙවත් ජලය ඇති පැත්තෙනි. මෙම ද්විත්ව බිසෝකොටුව මඟින් වැවට ඉතා සමීපයේ ඇති රාජකීය පොකුණට ගලන ජලයේ ප්‍රබල පීඩනය ඉතා අවම මට්ටමකට ගෙන ඒම සිදු කෙරී තිබේ. ඒ එක බිසෝකොටුවකට ජලය වැටී පීඩනය අඩු වී ඊළඟ බිසෝකොටුවට එම ජලය ගලායාමට සැලැස්වීමෙන් තවදුරටත් එහි පීඩනය අඩු කිරීම මඟිනි. මෙම ද්විත්ව බිසෝ කොටුව දැනට සොයාගෙන ඇති ඒ වර්ගයේ එකම බිසෝකොටුව වේ. එබැවින් එය සිංහල වාරි තාක්ෂණයේ අද්විතීය නිමවුමක් ලෙස පිළිගැනේ.

බිසෝකොටුවක් සහිත සොරොව්වකින් යුක්ත විශාල වැවකින්, ජලය පිටතට ගෙනයාමට, ඊට පෙර තිබූ මැටි බට ප්‍රමාණවත් නොවිණ. ඒ සඳහා කළුගල් යොදා උමං මාර්ග නිර්මාණය කරවා ඇත්තේ එබැවිණි. බිසෝකොටුවෙන් අඩු වී පැමිණෙන ජල පහරේ පීඩනය, තවදුරටත් පාලනය කෙරෙන ලෙස මේ උමං මාර්ග සකසා තිබේ. එය සිදුකර ඇත්තේ ජලය ඇතුළට ලබාගන්නා විවරයට වඩා පිටකරන විවරය විශාල කිරීමෙනි. මෙම උපක්‍රමය කුඩා ගම්වැව්වල හමු නොවේ. උමං මාර්ගයේ ස්වභාවය අනුව ද සොරොව් වර්ග 03 ක් හඳුනාගත හැකි වේ. **ඒ බිසෝකොටුවට ජලය ඇතුළු කිරීමට සහ එයින් ජලය පිටකිරීමට එක් උමං මාර්ගය බැගින් පිහිටි සොරොව්.** අනුරාධපුරයේ තිසා වැව, බසවක්කුලම වැව මේ සඳහා උදාහරණ ලෙස පෙන්වා දිය හැකි ය. එමෙන් ම අනුරාධපුර නුවර වැවෙහි පිහිටා ඇති පරිදි **බිසෝකොටුවට ජලය ඇතුළු කිරීමට සහ එයින් ජලය පිට කිරීමට උමං මාර්ග දෙකක් බැගින් පිහිටි සොරොව් විශේෂ** මෙන් ම **බිසෝකොටුවට ජලය ඇතුළු කිරීමට එකක් සහ පිටකිරීමට දෙකක් වශයෙන් උමං ඇති සොරොව් ලෙස ය**. මේවායේ ජල මාර්ගය ඉංග්‍රීසි වයි අකුර ඉහළ පහළ මාරුකළ ආකාරයට නිමවා තිබේ. උදාහරණ ලෙස දූරතිස්ස වැවේ සහ මහගම වැවේ සොරොව් පෙන්වා දිය හැකි ය. මෙම වර්ගයේ තුනටම වඩා වෙනස් වූ විශාල සොරොව් ද කලාතුරකින් මහ වැව්වල දැකගත හැකි ය. පරාක්‍රම සමුද්‍රයේ ඩී එක සොරොව්ව මෙයට නිදසුනකි. මේ සොරොව්වේ ජලය ලබාගෙන පිට කිරීම සඳහා උමං මාර්ග 04 ක් බැගින් සකස්කර තිබේ.

වැවක් තුළ පිහිටා ඇති ජල මට්ටම සහ ඒවායෙන් කෙරෙන කාර්යය අනුව ද සොරොව් වර්ග 02 ක් හඳුනාගත හැකි වේ. ජලය පිට කිරීම සඳහා වැව් පතුලට තරමක් ඉහළ මට්ටමකින් පිහිටා තිබෙන සොරොව් "ගොඩ සොරොව්" හෙවත් "දිය සොරොව්" ලෙස හැඳින්වේ. කිසි විටෙකත් පුරාණ සිංහලයෝ වැවක වූ සියලු ජලය ඉන් පිටතට නොගත්හ, මන්ද යත් ගොවිතැනට අමතරව ජනතාවගේ එදිනෙදා අවශ්‍යතාවන්ට සහ සතුන්ට බීම සඳහාත් යම් ප්‍රමාණයක ජලය ප්‍රමාණයක් වැව පතුලෙන් ම ඉතිරි කෙරේ. වැවක පතුලෙහි යොදා ඇති සොරොව් වර්ගයක් පිළිබඳව සර් එමර්සන් ටෙනන්ට් මෙසේ සඳහන් කර තිබේ, **"රැස්කරන ලද ජලය වැවේ ටිකක්වත් තිබෙන තුරු එය කිසි අවහිරයක් නැතිව සෑදූ ඇළවල්**

මඟින් පිටත ගැනීමට වැවේ පතුලෙන්ම සොරොව්වක් සාදන්නට ඔවුන්ට සිදුවිය..." එමර්සන්ට් ටෙනන්ට් මේ සඳහන් කර ඇත්තේ ගොඩ සොරොව්වම බවට සැකයක් නැත. ඔහු පතුල ලෙස හැඳින්වූව ද එය සත්‍ය වශයෙන්ම වැවේ පතුල නොවේ. ගොඩ සොරොව් යනුවෙන් හඳුන්වනු ලබන සොරොව්වට අමතරව වැවේ පතුල් මට්ටමේ තනා ඇති තවත් සොරොව් වර්ගයක් තිබේ. දිය සොරොව්ව යටින් හෙවත් වැවේ පතුල මට්ටමෙන් තනා ඇති එය හඳුන්වන්නේ "මඩ සොරොව්ව" නමිනි. මඩ සොරොව් කිසිම විටෙක වැවේ ජලය පිටකිරීම සඳහා භාවිතා නොකෙරේ. වැවට එකතු වන රොන්මඩ පිට කිරීම සඳහා මඩ සොරොව් භාවිතා කෙරිණි.

අගෝස්තු මාසයේ වියළි කලාපයට පායයි. මේ නියන් සමයේ වැව්වල ජලය සිඳුණු විට, ගම් වැව්වල පතුලේ ඇති දිය සමඟ මඩ කැලතෙන ලෙස මී හරක් ලවා මඩවනු ලැබේ. විශාල වැව්වල මේ කාර්යය සඳහා අලි ඇතුන් යොදාගත් බව පැරණි ගැමියෝ පවසති. ජලය සහ මඩ මැනවින් මිශ්‍ර වන ලෙස දවස පුරා කැලතීමෙන් පසු මඩ සොරොව්ව විවෘත කරනු ලැබේ. එවිට වතුර සහ කැලතී ඇති මඩ සියල්ල වැවෙන් පිටතට ගලා යයි. කාබනික ද්‍රව්‍යවලින් පොහොසත් මේ රොන්මඩ, කුඹුරුවලට අගනා පොහොරක් ලෙස යොදාගෙන තිබේ. වර්තමානය වන විට වැව්වල, මඩ සොරොව් දැකගත නොහැකි තරම් වේ. එයින් සිදු කෙරෙන කාර්යය නිවැරදිව වටහා නොගැනීම නිසා පසුකාලීන ප්‍රතිසංස්කරණවල දී මේවා වසා දමුවා විය හැකි ය. වැව්වලින් කෙත්වතු සඳහා ජලය පිටකෙරෙන සොරොව්වලට අමතරව, වැවකින් තවත් වැවකට ජලය ගෙන යන සොරොව් වර්ගයක් තිබේ. එය කිසිවිටෙකත් කෙත්වතුවලට ජලය නොසපයයි. උදාහරණ ලෙස කලා වැවේ යෝධ ඇළ ඇරඹෙන සොරොව්ව පෙන්වා දිය හැකි ය. මෙලෙසින් එකිනෙකට වෙනස් කාර්යයභාර රැසක් සහ තාක්ෂණික උපක්‍රම රැසක අන්තර්ගතයකින් ඉපැරණි සොරොව්වේ ක්‍රියාකාරීත්වය හඳුනාගත හැකි ය.

නිගමනය

අතීතයේ සොරොව්ව සඳහා යොදාගත් තාක්ෂණය අනුව කැට සොරොව්ව සහ බිසෝකොටුව ලෙස ප්‍රධාන සොරොව් වර්ග 02 ක් දැකිය හැකි අතර මෙම දෙවර්ගයේ ම නිර්මාණ තාක්ෂණය පිළිබඳ සලකා බැලීමේ දී එකිනෙකට වෙනස් තාක්ෂණික ක්‍රමවේද රැසක් භාවිතා කර ඇති බවක් දක්නට ලැබේ. කැට සොරොව්වෙන් අත්හදා බැලි එම තාක්ෂණය සාපේක්ෂව දියුණු ශිල්පීය ක්‍රමවේදයක් ඔස්සේ බිසෝකොටුව සොරොව්ව දක්වා වර්ධනය වී ඇත. ඒ අතීත සිංහලයා කුඩා වැව්වලින් තෘප්තිමත් නොවී මහ වැව් ඉදිකිරීම දක්වා සිය තාක්ෂණික ඥාණය මෙහෙය වූ බැවිනි. මෙම තාක්ෂණික ක්‍රියාදාමය තුලින් නිගමනය වන තවත් කරුණක් වනුයේ අතීත වාරි ශිල්පියා සිය නිර්මාණයන් බිහිකිරීමේ දී තුන්කල් දක්නා නුවණෙන් ක්‍රියා කර ඇති බවයි. බිසෝකොටු සොරොව්ව යනු දේශීය ශිල්ප ශාස්ත්‍රවලින් නිර්මාණය කරන ලද දේශීය නිර්මාණයක් වන අතර, ඒ සඳහා පාදක වූ අපේ සිංහල දැනුම ප්‍රයෝජනයට ගතහොත් රටට ලෝකයට වැඩදායී නිර්මාණ ඉදිරියට ද බිහිකල හැකි වේ.

පරිශීලන

අප්පුහාමි, යූ. බී; 2015, ***වැව***, හෝකන්දර, ප්‍රාචී ප්‍රකාශන.

බස්නායක, එච්. ටී; 1997, ***පුරාණ ශ්‍රී ලංකාවේ ජල ශිෂ්ටාචාරය***, ජා- ඇල, සමන්ති පොත් ප්‍රකාශකයෝ

විතානාච්චි, සී. ආර්; 2017, ***පුරාණ ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි කර්මාන්තය***, කොළඹ, පුරාවිද දෙපාර්තමේන්තුව

ස්වර්ණසිංහ, කේ. එම්. අයි; 2005, ***අපේ වැවෙන් පැන් දෝතක් සිංහල වැව පිළිබඳව ශාස්ත්‍රීය විමර්ශනය***, පන්නිපිටිය, වාග ප්‍රකාශන